

L'ESQUELLA

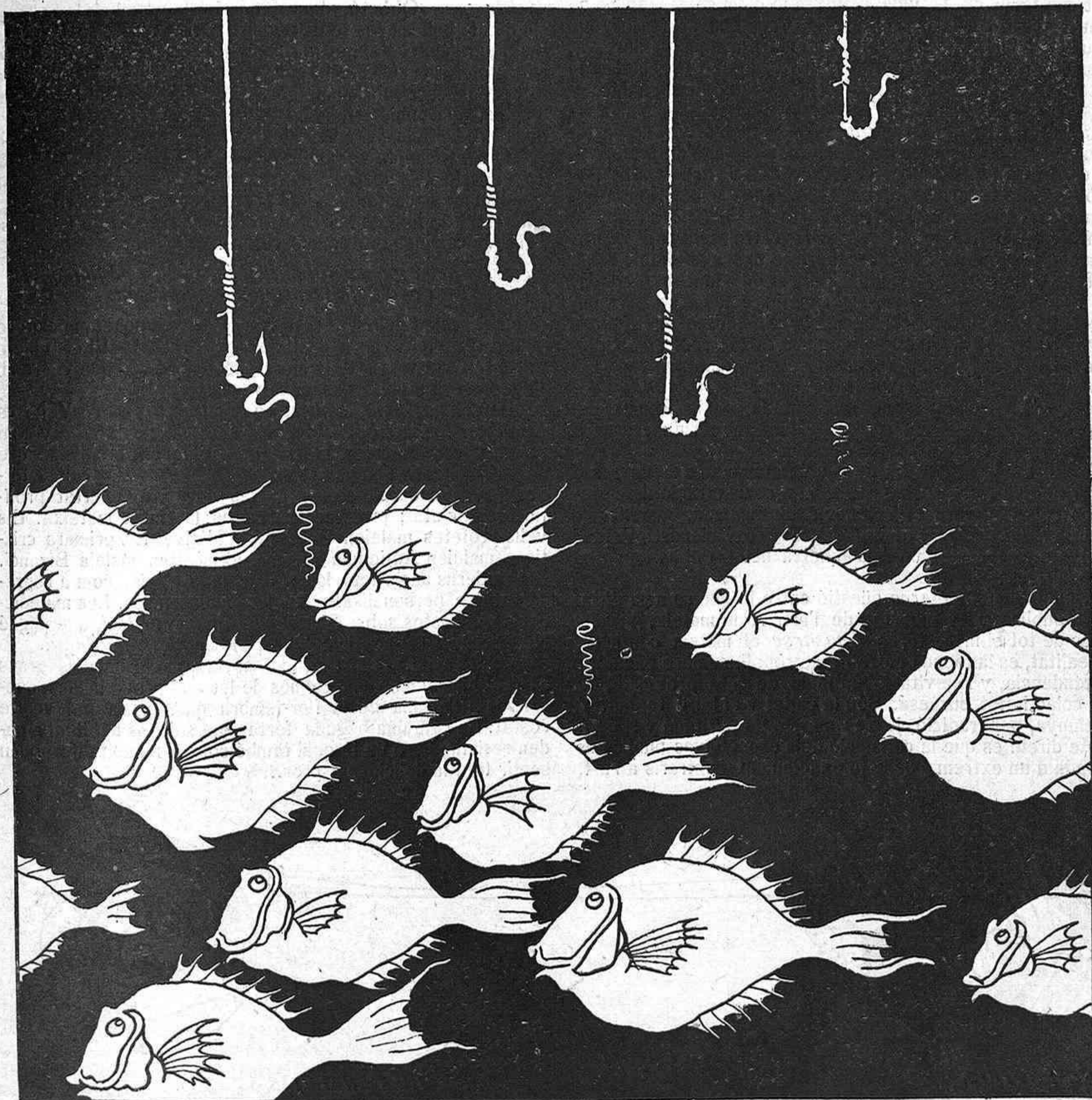
DE LA TORRATXA

BARCELONA, 3 DE MARS DE 1911

NÚM. 1679 ————— ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

TERROR

—El cap viu, nois, que ja som a la Quaresma!...

VISIONS DE BARCELONA

EL "COCOTISME"

PERA EN MARCELÍ DOMINGO

¿Recordeu, amic Marcelí Domingo? Sortiem junts del teatre el dia de la vostra noble conferencia, y jo us deia: Tal volta lo que'ns separa no es més que'l sentit secament cast que teniu de la vida, mentres jo no'm sé despendre de la meua part d'esperit mediterrani. Vos, bon professor, heu rebut les influències clàssiques en una forma massa llibresca, massa *tractat de filosofia*; mentres jo les he rebudes en l'interpretació mateixa d'una illa plenament sensual, incompresa dels seus habitants d'avui. Vos teniu, potser com a resultat de la vostra vida de *lluïta ab la província*, un austerisme purità o calvinista que dona un no sé què de *pastoral*, en el sentit protestant, a la negror del vostre vestit. Per això us resta encara un cert *unamunisme* sense ironia, ont Salamanca està substituïda per Tortosa. Vaig dirvos que la qualificació més exacta de l'esperit vostre seria la d'*essení*. Mentres parlaveu, sobre l'escenari, jo m'anava dient: es un profeta bíblic o un predicador infiltrat de semitisme cristià. Un Baptista, més que un Apolític, a pesar de les reminiscències platòniques. Es un republicà de l'escola dels *sants laics*. Y recordava haver llegit en una de les vostres impressions barcelonines una imprecació contra el *cocotisme*, entrevist sota la claror nocturna del carrer de *Fernando*, desembocant en aquell espai, tan ciutadà, de la Rambla del Mitg. —Perdoneu—vaig dirvos;—jo no puc ferhi més; però soc *cocotista*...

Y sí! La gran hetaira de les ciutats no sols es un reste darrer del paganisme, sinó una com a concentració de ciutadanes rebels contra la corrupció dissimulada, jesuítica y cruel de les pagesies y de les capitals provincianes. ¿Veieu? En el gran capell de plomes d'aqueixa hetaira hi ha un no sé què d'auriola...

¿Sabeu aquella eterna qüestió entre lo que se n'ha dit la moral pública y la llibertat de l'art? Avui mateix, pera'ls homes de tot el món, torna a *posarse* el mateix conflicte. En realitat, es la topada entre la metròpoli, sempre pagànica per tendència, y l'inevitable mitjanía de tota província, de tota colectivitat burgesa. Són la ciutat y el burg topant. Y Catalunya, per tradició, ja n'es massa, de puritana y seca...

Me direu: es que la corrupció dels espectacles públics es arribada a un extrem que'ls fa exactament contraris a l'art,

perquè en comptes d'esser selectes, com l'art, són plebeus y tabernaris, de jòc de mot obscè, sense gracia, sense aristo-fanisme, y destinat a satisfer precisament els instints burgesos o els instints populars en el sentit més baix de la paraula. Avui per avui el teatre civil nostre, es dir, el teatre ont public y actors se compenetren y colaboren en una sola representació, en que'l veritable chor són els espectadors, es una d'aqueixes sales ont les dones canten *La Pulga*, tot despullantse entre bramuls lascius de la bestia-public. Però, a cambi d'aquestes expansions, plenes, pera mi, d'un cert aire brutalment bell de kermesse de Rubens o disbauxa de Jordans ¿qui dirà el perill de les intervencions polítiques en l'art de l'espectacle en nom de la moral? ¿Ho imagineu be, lectors? L'art viu, naturalment, de la bellesa, y així com una gran bellesa pot esser falta de veritat vulgar, així pot esser falta de moralitat. Serà immoral o serà irreal, però serà bella, y la bellesa es una superioritat per sí sola. Qui diu immoral, diu únicament *disconforme ab les costums del temps*. ¿Què té, doncs, que fer la moral ab la bellesa, ja que la bellesa res té que veure ab les costums? La dòna nua, pera'ls artistes, es norma eterna de bellesa, es el *model*, tolerat ja cínicament per la societat en les copies, sobre tot si són escultòriques, però jamai en el natural. La dòna nua es, en cambi, pera'ls burgesos una esca de pecat.—Termes irreductibles; res hi podeu fer.

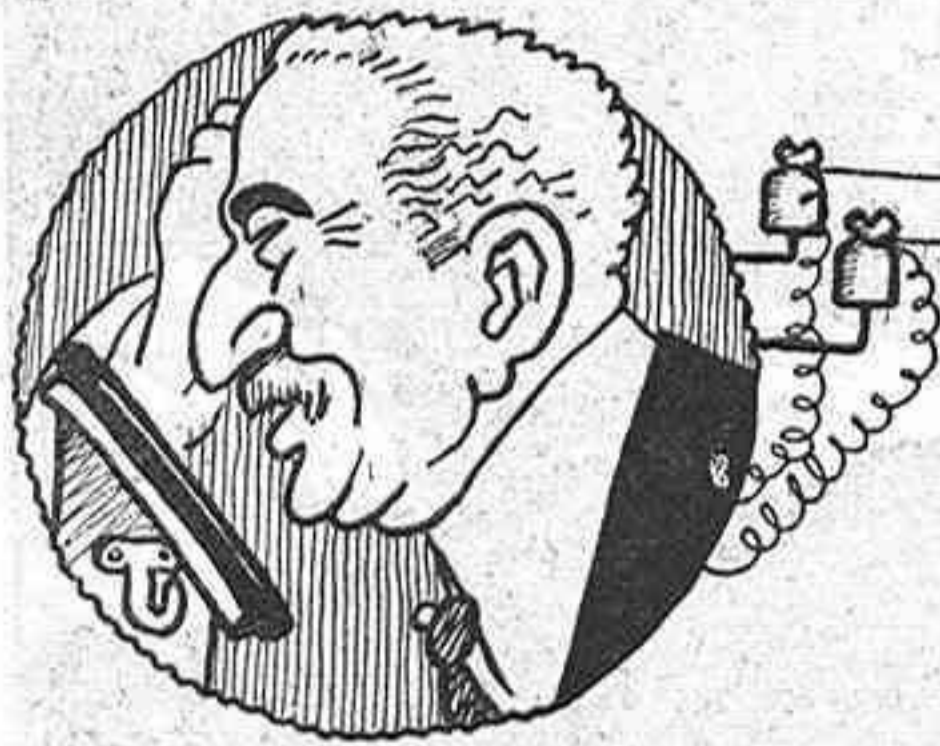
Quan Richepin va publicar la seva *Chanson des gueux* (poetisació dels *vostres* murrís, amic Vallmitjana), va esser condemnat a trenta dies de presó per haver descrit massa vivament un idili de miserables. Ell mateix substituï el pasatge pecaminós per aquets versos:

*Ici deux gueux s'aimaient jusqu'à la pâmoison,
et cela m'à valu trente jours de prison.*

Y en el proleg deia una cosa així (ja que en aquet moment no tinc un exemplar pera copiar el text exacte): «El meu llibre no té res que veure ab la moral, com no té res que veure ab la geometria o ab l'astronomia!»

Barcelona, avui, comensa a esser *metròpoli*. Y ho es com totes les metròpolis del món encaminades a *vida* y no a *mort*, y, com en totes, hi ha efluvis d'aquell priapisme que no es altra cosa que una reminiscència dels vells cultes forlics a la reproducció eterna de les vides y a l'ubertat prolífica de la ciutat; proliferació que es la ciutat mateixa. Els vells profetes maleien Babilonia o Nínive. Els primers cristians maleien Antioquia o Roma. Crisòstom maleia Bizanci. Els moderns sacerdots laics maleeixen París, com a representatiu o personalisador de concupiscències. Les malediccions moralistes sobre Barcelona—oh *moralitis!*, que digué Nietzsche,—li donen ja caracter ple de *metropolitana*.

Vos, l'amic nobilíssim, qui obriu a la claror dels grans carrers barcelonins l'ull calmós de les nits provincianes, aveu vos a l'aroma de la flor-fembra quan passi pel vostre costat. Es com una beguda forta, que sols els habituats poden resistir; però de la qual també sols els habituats poden sentir tota la deliciosa aspror...

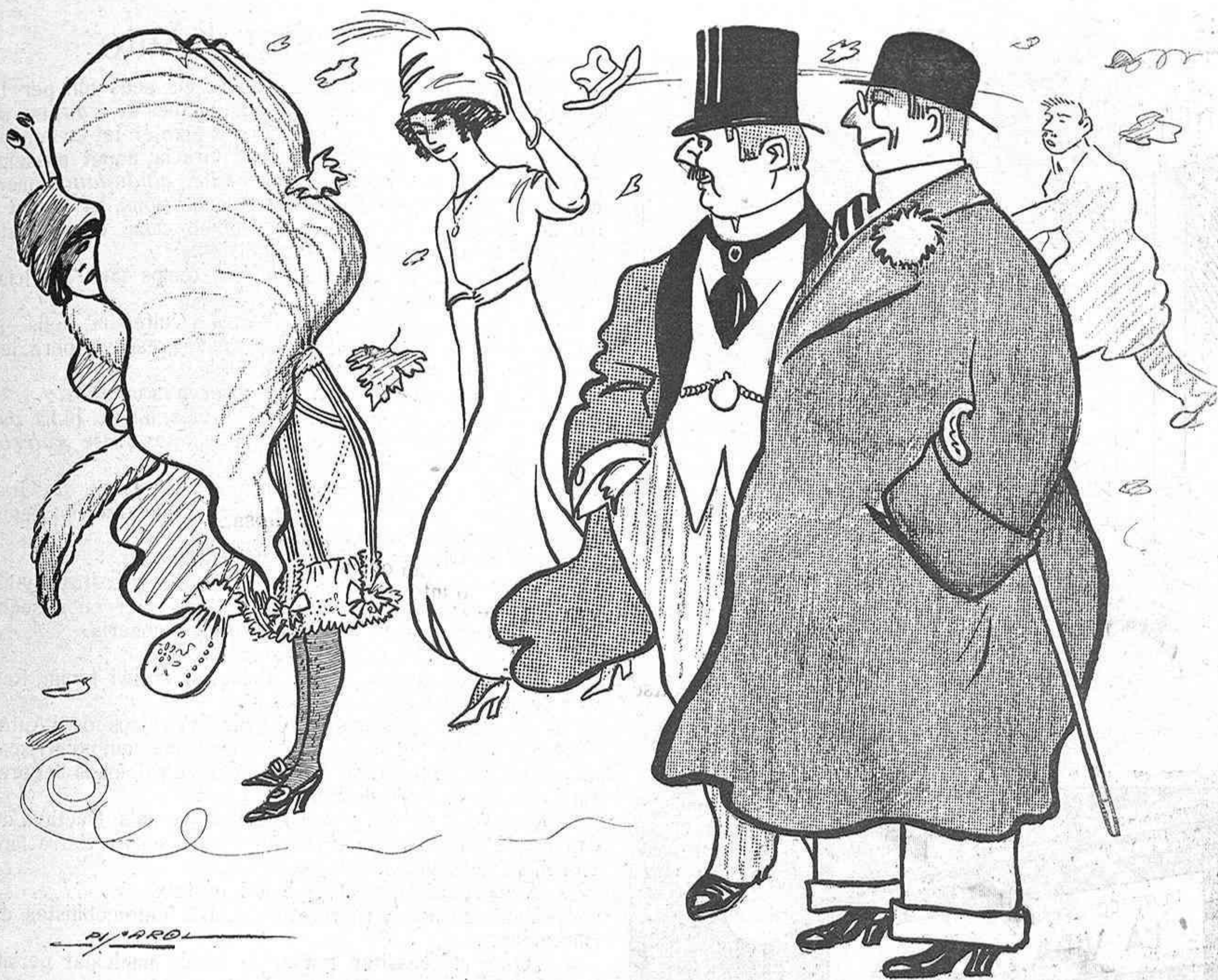
EN PORTELA

— Què s'ha de fer?... Ab qui'ns
havem d'aliar, els ministerials?

EN CANALEJAS

— Ab la Lliga o ab Lerroux... Tots
són igualment bons, pera nosaltres.

MARS

—Que diguin lo que vulguin... En dies de vent aixís, estan molt millor ab faldilles...

¿Recordeu aquell admirable darrer gest de Pafnuci, al final de la *Thais*, d'Anatole France? Allà hi ha tot l'engany secular d'un semitisme que encobreix, sota les apariències de castedat y pureza, els desfermaments més forts de la lascivia. Per favor, no sieu Pafnuci, vos que podeu sentir, sortit ja del vostre laboratori, la nit clàssica d'un Doctor Faust...

GABRIEL ALOMAR

Aont són les peles?

No corre una pela, senyors!

Al menos aquesta es la veu d'una part del public, que's veu ab mil apuros pera atrapar una miserable pesseta.

El comers comença a queixarse de la carestia de la moneda representativa de l'unitat monetaria; la banca deu estar a punt de plorar pel seu costat, y res de particular tindria tampoc que l'industria, que ha pagat sempre, se vegés negra pera ferho d'ara en avant.

Ab la preocupació de les faldilles-pantalons, el xivarri propi del Carnestoltes y el viatge de l'*Emiliano* y en Vinaixa per terres de Nissa, potser no tothom s'ha donat encara exacte compte de la trifulca monetaria per què actualment estem atravessant. Però, segons les darreres noves de París, la *jupe-culotte* comença a declinar en ple camp d'Auteuil, plataforma abonada a tota mena d'estrambòtiques exhibicions; el Carnestoltes ha enjagat el darrer badall, y l'*Emiliano* y en Vinaixa deixaran la *Côte d'Azur* tan bon punt de les avingudes de Nissa desaparegui la darrera disfressa.

Y en havent tornat l'ambo de radicals, esvaida la preocupació de la moda, quan els dies d'èxtasis y reculliment que la quaresma aconsella estiguin en el seu ple, quan la reflexió y el bon sentit prenguin el lloc a l'esbogerrament y a la poca-solta, en una paraula, aixís que cada cosa estigui en son centre, es lo més probable que'ns donguem compte de la crisis *pesseteril* y de les mil dificultats que pera les transaccions de compra-venda reporta.

Allavors girarem, a bon segur, els ulls al cel y direm, presos de mortal angoixa:

—No hi ha una pela ni pera remei!

Encara que, fet y fet, trobi el llegidor que això no es cap descobriment.

ROMUL

—Jo, com de costum, deixaré'ls taulons.

L'OBRA DEL DIA

—Què deû ser això de *La vida austera*?... Tinc ganas de comprarlo aquet llibre.
—No ho fassis, filla! Es el devocionari dels que no tenen devoció.

Sa Majestat l'Auto

Potser els barcelonins, enterbolits els seus ulls per la pols que'ls carruatges alsaven aquets dies de *rua*, no se n'han adonat, però tant se val: no per això el fet es menos cert. Y el fet es que'l passeig de Gracia, aquet passeig, *propiedad*—com el Park—*de todos los ciudadanos*, mercès a una serie de regidoresques concessions, ha vingut a quedar convertit en pista, velodrom o camp de diversió dels nostres aristòcrates automobilistes.

En l'intimitat del seu club, ja feia temps que l'acariciaven aquet proposit.

—¡Que'n seriem de felissos—deia a voltes un d'ells—si poguessim tenir un passeig exclusivament reservat pera les nostres exhibicions diumengeres!...

—¿Voleu dir que el Park...?—observava un altre.

—No, el Park es massa distant. A més, allí no hi ha públic. Y ja compendreu que un rengle d'autos sense *galeria* es com una imatge sense devots.—

El seu ideal, el seu somni daurat era el passeig de Gracia; però, deixant a part la seva immillorable situació, ¡tenia tants inconvenients aquet passeig!

—¿No podrien subsanarse?—preguntava un.

—Es clar que sí, però seria feina llarga y costosa, y no es probable que l'Ajuntament s'avingués a fer en obsequi nostre el gasto immens que la reforma ocasionaria.

—¡Qui sab!... ¿Per què no ho intentem?

—També es veritat. Al fi y al cap, el nó ja'l tenim. Res hem de perdre fent la prova.—

Y un dia, un dels més significats individus de l'Auto-Club, repetintse per centèsima vegada que «qui no arrisca, no pisca», va presentarse a Cà la Ciutat y demanà pel president de la Comissió de Foment.

Amable com ell sol, y més al saber que no's tractava de cap aixelebrat de la *Casa del Pueblo*, el senyor Serraclara va rebre'l desseguida.

—A les seves ordres. ¿Què se li ofereix?

—Venia en nom y representació dels automobilistes de Barcelona...

—¿Què? ¿Necessiten potser la banda municipal per alguna festa benèfica?... Concedida.

—No, senyor: voldriem que l'Ajuntament ens arreglés un hipodrom pera'l nostre ús particular.

—¿Aont el volen?

—Al passeig de Gracia.

Extranyat per la petició y desconeixent el seu alcans, el senyor Serraclara va quedar-se una mica perplexe.

—¿Que no'l tenen ja aquet passeig?

—Oh, sí!... Però, tal com està avui, dista molt de satisfer els nostres desitjos. S'hauria de modificar, d'arreglar, de fer quasi nou.

—Això rai!... Tractantse de vostès... La Comissió de Foment no té altra aspiració que servirlos. Digui, ¿què voldrien?

—Fassi el favor de pendre'n nota, perquè la llista va a ser llarga.

Y el de l'Auto-Club apuntant y don Josep escrivint, va continuar el dialóg d'aquesta manera:

—En primer lloc, voldriem que'l passeig s'engravés tot ell de cap a cap.

—Dongui'l per engravat desde ara.

—Després, ens agradaria que s'enquitranés.

—S'enquitranarà.

—Desitjariem també que se suprimissin els passos empedrats que cada cent metres l'atravessen.

—Quedaran suprimits.

—Ens convindria, además, que'ls trossos adoquinats de les línies del passeig perdessin la convexitat que ara tenen y que al virar ens molesta no poc.

—Se'ls donarà una curva més suau. ¿Volen res més?

—No, senyor. Ab això y ab que per la *nostra* pista hi

L'ACTOR PERE CODINA

En «La filla del mar».

En «Sol solet...»

En «El ladrón».

En «El patí blau».

quedi en absolut prohibit el pas de carros, carretes y carretons, queden completament satisfets els nostres desitjos.

—Vàgisse'n tranquil. Demà mateix se circularan les ordres oportunes pera que'l passeig de Gracia quedi arreglat al seu gust.—

Punt per punt, sense faltari un detall, s'ha executat el programa convingut entre els senyors dels autos y el president de la Comissió de Foment.

El passeig de Gracia ha sigut engravat a tot gasto y esplèndidament enquitranat sobre una capa de gravilla.

S'han suprimit els passos empedrats transversals que tan útils eren al public en dies de pluja.

S'ha donat una curva més còmoda als trossos adoquinats dels passeigs laterals.

Y s'ha prohibit el pas per l'avinguda central a tots els veïcòls que porten més de tres lliures de càrrega.

¡Tot sense necessitarse pera res y sols en obsequi y a benefici de Sa Majestat l'Auto, avui unic amo y senyor del nostre popularissim passeig!...

Quan en Santamaría va pendre possessió del carrec de regidor, ja va dirho en lletres de motllo:

«La burguesía se asustará de nuestra acción.»

El concejal *obrero* ha resultat profeta.

¡Calculin, la pobre burguesia, el susto que deü tenir, ara, cada vegada que va al passeig de Gracia y veu el gasto inutil—y perjudicial al public—que l'Ajuntament hi ha fet pera que ella pugui passejarshi ab tota comoditat!...

MATIAS BONAFÉ

Devegades els boigs fan bitlles

Ja deuen haver vist els lectors de L'ESQUELLA quin article més furiós ha dedicat el celeberrim don Clodoaldo Piñal, director de *Ejército y Armada*, a la llei de Jurisdiccions. Aquell mateix cavaller esbojarrat que volia arrasar Catalunya y sembrarla de sal, que aplaudi la llei dictada contra els *infames separatistas catalanes*, ara la combat terriblement, la califica de *ley de esbirros*, de *monstruosidad*, de *ley afrentosa*, *vergüenza del verdadero liberalismo*, y de *atentado contra la dignidad humana*, y afirma que *todos los malvados políticos del mundo reunidos no darían á luz un semejante engendro*.

Molt be, don Clodoaldo, molt be! Ens sentim quasi decidits a reconciliar-noshi davant de les seves justes y irades imprecacions.

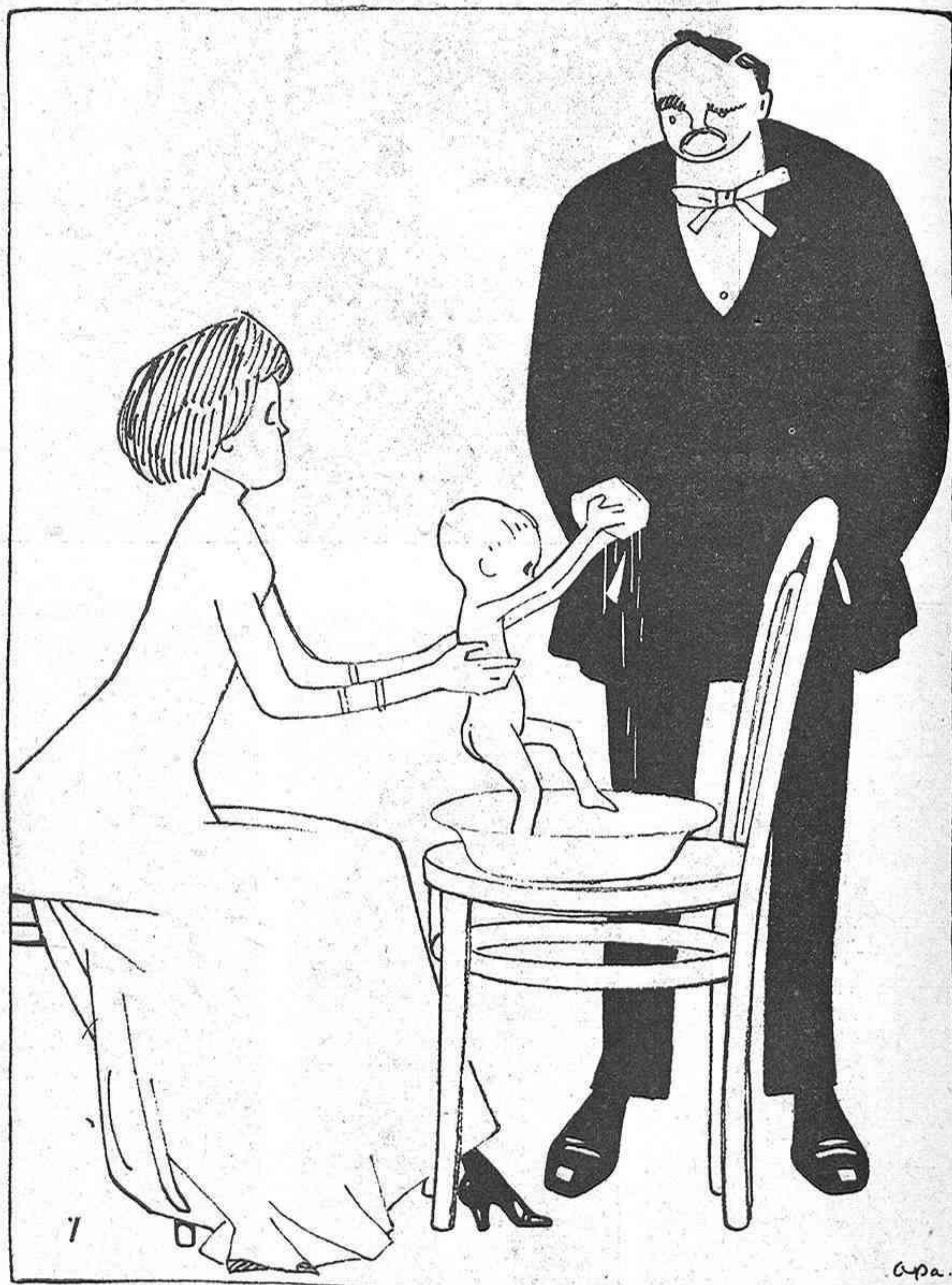
Però... però hi ha un detall que dona la clau de la sobtada indignació de *Ejército y Armada*. Y es el de que aquet comic diari ha sigut empaperat darrerament per la llei de Jurisdiccions.

Mentres la llei iniqua baldava a processos als *infames separatistas*, als àcrates, als socialistes y als republicans, *Ejército y Armada* no va tenirhi res que dir, com no fos l'exclamar: *Duro, duro!* Però ve que an ell li agafen els dits entre'ls articles de la llei, y aleshores esclaten totes les seves indignacions.

Mes, sigui com sigui, moltes de les coses de l'article de referencia són veritats com a temples. Es allò de que, devegades, els boigs fan bitlles.

WIFRED

Si ets gos y un dia t'agafen,
te porten en carretó;
si ets home, t' fan anà a pata.
¿Vritat que val més ser gos?

INTERIOR

—No't sembla que aquet xicot creix molt neulit?... Potser la dida no té la llet tan bona com ens creiem...

—La deü gastar d'aqueixa esterilizada, que ara està de moda...

apa.

Uns quants consells an en Pere Codina, ab motiu d'haverse fet empresari y director del "Romea"

Vui comensar per dirvos, amic artista, que'l millor partit que podeu pendre es no fer cap mica de cas dels consells que aquí vos vaig a exposar y que he escrit pensant en Vos y únicament pera Vos.

Però, com sia que'l saber no ocupa lloc y devegades els boigs fan bitlles, no estarà, m' sembla, de més que'm feu l'honor de passar els ulls per aquestes mal girbades linies que acaba de dictar la bona voluntat d'un sincer admirador vostre, que ho es, també, molt entusiasta del Teatre Català.

Anem per feina:

* Al meu entendre, lo primer que haveu de procurar, en materia artística, es donar sempre una engruna més de lo que prometeu; cuidant, per això, de no prometre gaire pera no tenir que arronsar quan l'hora del compliment sia arribada.

* No feu massa cas de l'opinió-crítica de l'Hipolit del «Guarda-roba», perquè, devegades, també s'equivoca.

* Als actors deixeu los *madrugar* tant com vulguin, que *al que madruga, Dios le ayuda* y, madrugant madrugant, potser arribaran a acostumar-se a anar d'hora als en-saigs.

* Si d'aquí a una setmana, o dues, o quatre, l'experiencia vos demostrés que ab el català no vos hi podeu salvar y ab el castellà sí, no sigueu tonto y deixeu dir. L'esser tonto no serà cap ventatja pera Vos ni pera la patria.

* Proclameu vos àrbitre de l'elegancia dins y fòra del teatre; hi teniu dret. Convé que, en aquet punt, serviu de mirall. D'això de la finura en el vestir y en el portarse, a cà la Guerrero y a cà l'Amèrica'n deuen saber un niu, però, aquí, desgraciadament, no'n sabem res, fòra de lo poc que d'intuició'n coneix en Tor o de lo que n'ha après la senyora Faura fent *vaudevilles*.

* Procureu estar be ab la gent dels diaris. Els diaris, segons encertada apreciació d'un practic empresari, no fan anar ni una persona més al teatre quan alaben, però priven d'anarhi a molta gent, quan peguen.

* En qüestions de disciplina accepteu el titul de tirà, creieume. Apliqueu, si es precis, multes y impostos als infractors de les elementals tècniques del bon comediant: Peseta a qui, per mandra, no's caracterisi conforme; un ral per cada virolla que's digui; *medio centavo* a cada Puiggarí que tot declamant se miri l'apuntador. Aixís, cas de que—Talia no ho permeti!—el calaix vos anés malament, tindrieu la seguretat de rescabalarvos, omplintlo ab els diners de les multes.

* No atengueu altres compromisos que'ls que vos lliuguin ab S. M. el Public. Aixís viurem ab l'ilusió de que no estrenareu mai cap obra vostra ni cap de don Teodoro Baró.

* Que no vos vinga mai l'acudit d'anar a pendre cafè a l'Orient y passeu tan poc sovint com pogueu per la Rambla del Centre. Com menos comic semblareu, més vos respectaran els morenos y millor se creuran que feu la comedia. En aquet país, pera un artista, es una tara el ser de casa y un defecte el ser familiarment admirat.

* No mireu mai prim ab els anuncis. Qui no anuncia, no ven; y fora molt trist que lo que estalviessiu de propaganda pera una obra, després ho haguessiu de gastar pera oli de fetge de bacallà.

* Encomaneu eficazment a l'arrendatari del cafè que millori la qualitat dels xocolates, de les cerveses y de les gasseoses, que també estan influïdes per la bescantada crisis y qui sab si'n són una de les causes.

* No vos deixeu enredar per critics autors, que allà ont apunta l'orella d'un *Robin* revister, s'hi amaga la quía d'un Grau Delgado autor dramatic.

* A l'abonar les nòmines als artistes, pagueulos sempre

PRIMER DIVENDRES

—Com que m'agrada cumplir, estic decidida a fer abstinencia.

—Ah, sí?... Y jo que ara mateix pensava que'l barrejar ha de ser cosa deliciosa!

en plata. A segons quins actors si els donguessiu paper, degut a la forsa de la costum, serien capassos de tornàrvosel.

* Pera acabar, y aquet me l'he reservat per roda final: No tingueu preferencia per cap gènere, però procureu, en tot lo que possible vos sia, donar obres que agradin a les senyores. Acontentant a les dònnes fareu contents als homes, doncs ja es sapigut que anant sempre els mascles darrera de les femelles, allà ont elles vagin, ells s'hi deixaran caure.

FRA NOI

□ □ □ ————— □ □ □

Epigrama

— ¡Que ets *morralla*! ¿No t'he dit que de pensaments no'n fassis? ¡Cuidado que te'm propassis; au, fes roses tot seguit!

—Jo, en aquest establiment hi treballava ab agrado, pro si'm tracta així y m'enfado... *faré un altre pensament.*

PEPETA FORGERON B.

ISIDRO NONELL

Pintor català

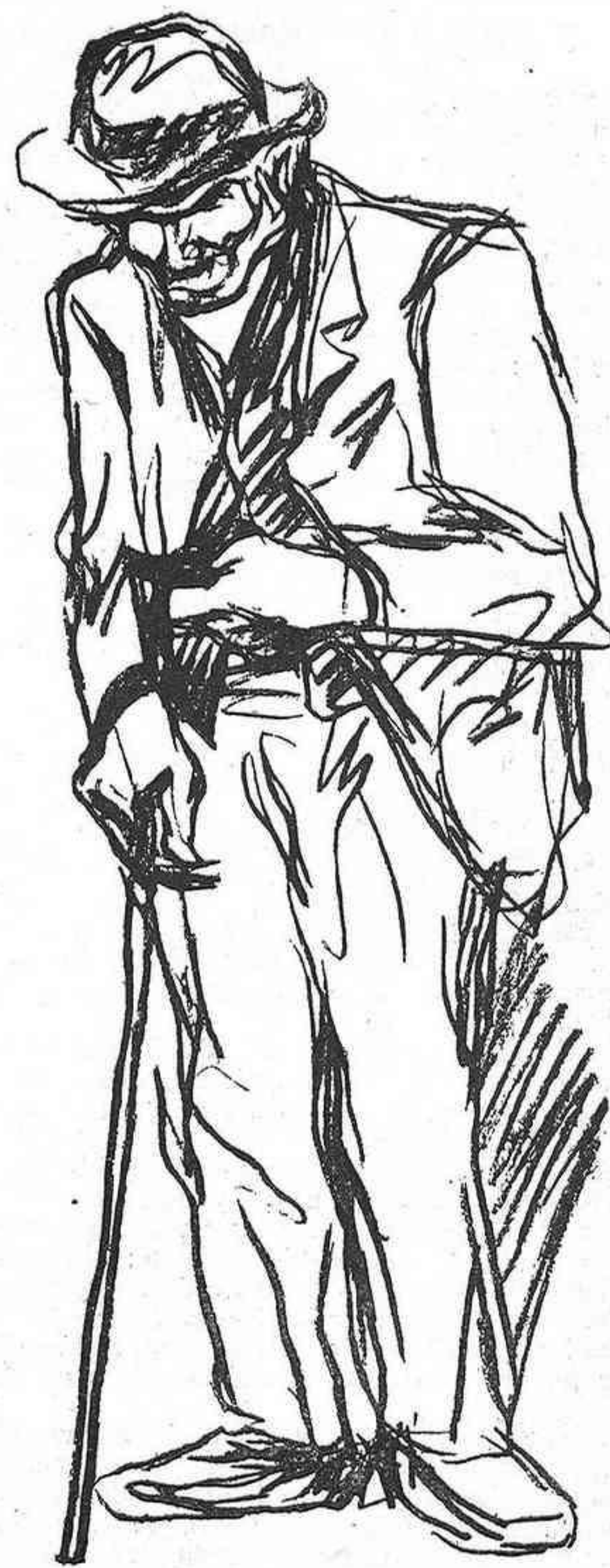
Mort a Barcelona el 21 de Febrer

Recordant en Nonell

Ab lo que passo a contar pensava escriure un article titulat: *De com se passa una tarda a Barcelona*. D'un dia a l'altre, quedà l'article per fer. Vaig a publicarho avui, reduint l'explicació a les proporcions de simple nota, no cal dir que en benefici del llegidor.

Doncs, sí; va succeir-me'l fet una tarde d'ara fa més de dos anys. No recordo perquè, havia anat a Gracia després de dinar. Feia un sol esplendí, lo qual no impedí que de tornada, y al esser pels volts de la Diagonal, m'arreglegués una pluja de consideració. Buscant aixopluc—com a la majoria dels vianants, m'havia arreglegat el xafec sense paraigües—vaig arracarme sota la marquesina que protegeix les taquilles del Frontó Condal. Mentres procurava espolsarme l'aigua, vingué un amic a pararse al meu costat. Com a mi, la pluja l'havia arreglegat desprevingut. Ferem conversa y esguardarem el cel. El sol pugnavia altra cop per deixarse veure, y el ruixat semblava minvar. Uns minuts més y les vies de l'exemplis reprenien l'aspecte que'ls es habitual. La gentada deixà els portals pera reprendre el camí interromput. Me disposava jo a despedirme de l'amic, quan, tot convidantme a acompanyarlo, me digué que anava a veure an en Nonell. Vaig respondre jo que no coneixia al pintor més que de vista, que no li havia parlat mai, y objectà ell que no suposava això el més petit inconvenient. Amablement s'oferí a presentarmhi, acompanyant l'oferta d'alguns conceptes altamente honrosos pera la manera d'esser de l'artista, y que, com era de llei, m'acabaren de decidir. Altre cop amunt, en companyia de l'amic. A mitg carrer Gran guanyàrem una cantonada. Pujàrem una escala, y a poc, en Nonell, el pobre Nonell, ens franquejava, agradós, la porta del seu estudi. Presentació, franca invitació a pendre seient, y conversa amical. Y vinga girar quadros del dret y posarlos en filera, y vinga obrir carpetes curulles d'apunts... El pintor y el qui això firma, fraternisaven ja, com bons amics.

Feia cosa d'una hora que durava la reunió quan rebérem una nova visita. Una xamosa damisela—una model, segons me digueren—passà, riallera, la porta. Saludos y unes quantes bromes corteses, tot ab poquíssims compliments. Ben aviat vaig endevinar que obeia, l'agradosa visita, a una inteligencia ab l'amic que m'havia acompanyat. Ell y la visitanta's despediren de nosaltres, y allà vaig quedarme a soles ab en Nonell. Nova conversa sobre pintures y *maneres de fer*, nou mostrarme coses que encara no havia vist, y quan la fosca comensà a ferse en l'estancia,

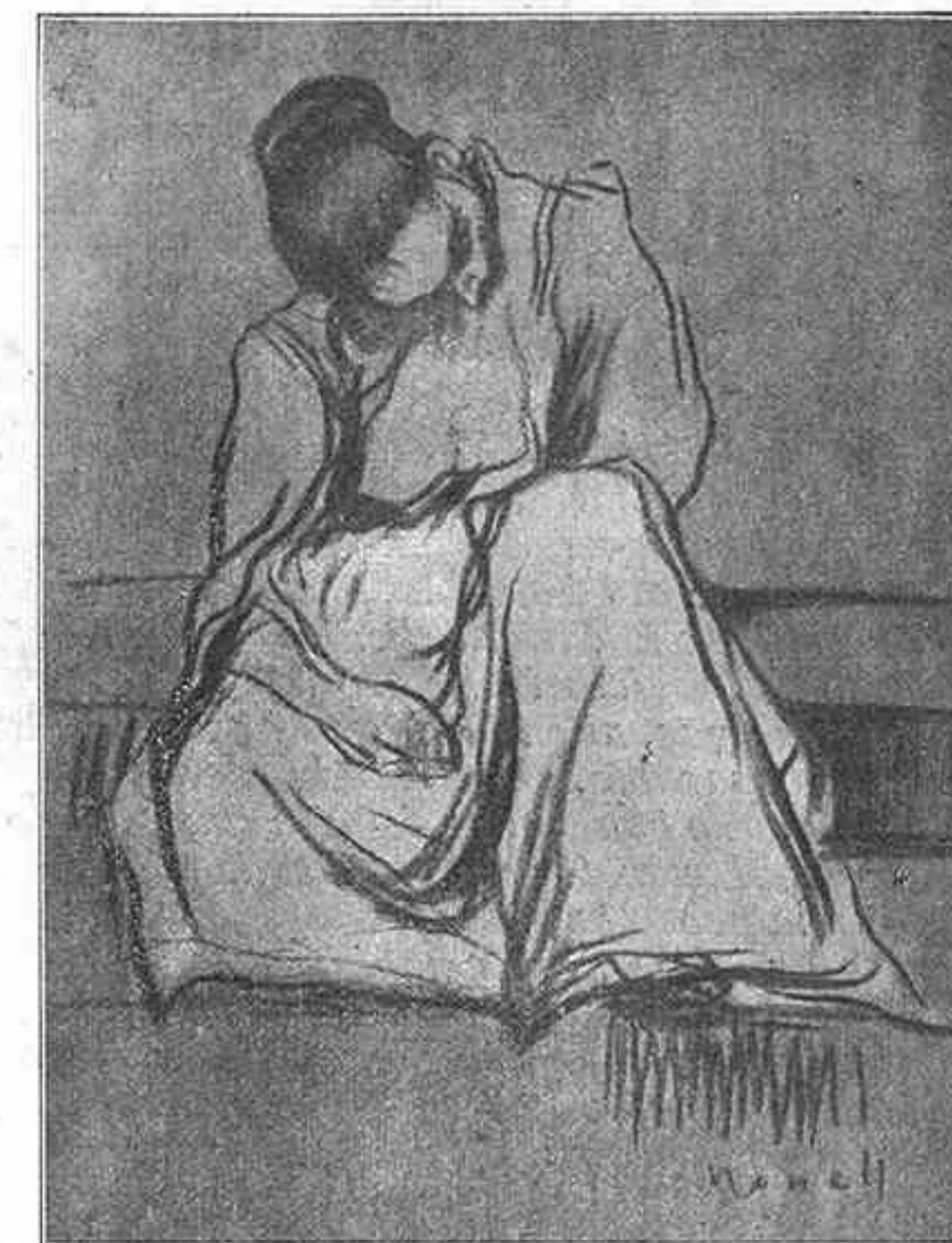
Pobre ceguet...

Prenent el sol;

Repatriat

Mitgdiada.

Un pobre de París;

El pobre que ha vingut de més lluny.

La gent no està per romansos...

Del malaguanyat artista ISIDRO NONELL.

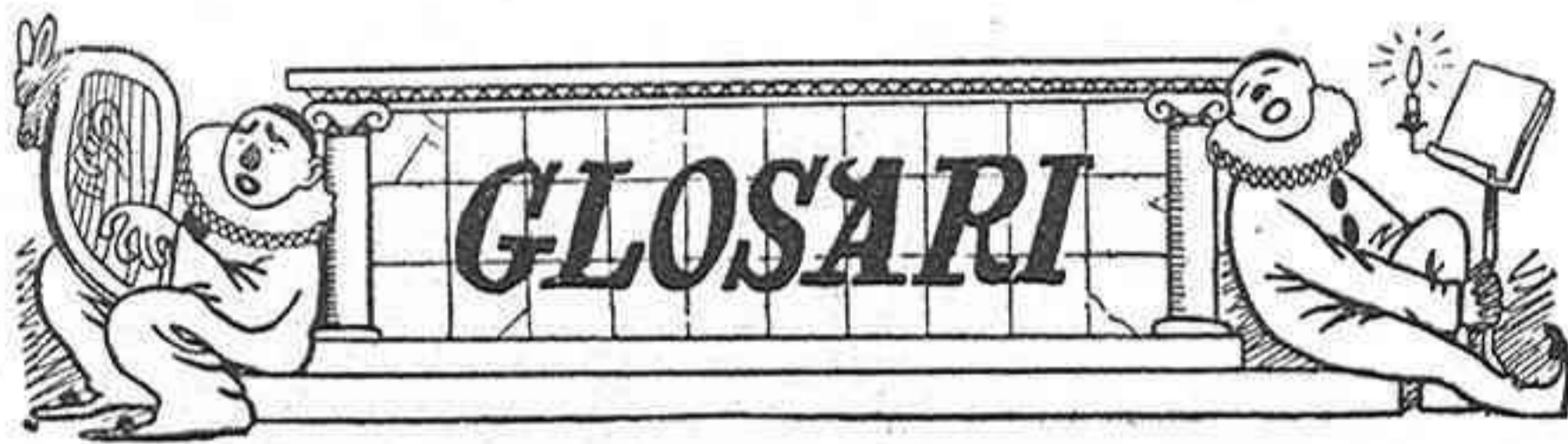
decidí el pintor interrompre les seves explicacions amables, deixant en pau la munió inacabable de quadros que reposaven de cara a la paret, y en cada un dels quals havia deixat en Nonell trossos de la seva ànima irreductible d'artista y d'innovador... Se rentà les mans, cambià la brusa per l'americana, y junts ferem, tot passejant, el camí de tornada. Abans de despedirnos acomplirem encara dos o tres voltes amunt y avall de les Rambles. Mai més vaig trobar-me ab ell sense que, després de celebrar l'encontre ab la franca encaixada, patrimoni dels homes de cor, deixés en Nonell de pregarme pera que repetís la visita...

Algun cop el veia pel Paral·lel, la cartera de notes sota el braç. La populosa via era pera en Nonell una font inestroncable. La darrera conversa llarga ab ell vaig tenirla ara fa uns mesos en la sala d'un dels nostres *Music-halls*. Havia fet ja l'exposició que serví pera consagrar el seu nom. S'endevinava en ell l'home content, coratjós y esperansat. ¡Quí havia de dir-me que l'amic ple de salut, irònic y rialler, que aixís anava descapdellant projectes y exposant iniciatives, tenia tan aprop la seva fi!... ¡Com pensar que tan prompte pogués la mort arre-bassar-lo a la vida de l'art!...

Ha dit un escriptor que en Nonell, barceloní, enamorat de la Ciutat y de la seva gent, ha mort per la Ciutat, que l'ha fet víctima d'una epidemia que té entre nosaltres les seves més fondes arrels, y que dona a l'estadística de la mortalitat un contingent esparverador, mentres els nostres administradors municipals passen tranquilament la vida en disputes de casino...

Per no haverhi cap cosa en son lloc, fins la Mort va aquí desorientada!

Boy

AL BACALLÀ

Oda clàssica.

Peix auster! Peix ideal! Peix noucentista!
 En el portic mateix de la Quaresma
 te saluda un gourmet y un humanista
 que admira el bé que fas, perquè'l fas d'esma.
 Oh Mut! Oh Bacallà!... Per' tu les glories
 de totes les victories!
 No hi ha pas, ni en la Flora ni en la Fauna,
 tall comparable, en exquisida essència,
 a un morro ben molsut fet a la llauna
 ab aquell suquet ros picat d'ardencia,
 o a una penca bullida
 ab all-y-julivert ben amanida.
 Jo t'endresso el perfum de més estrofes
 perquè, per mí, ets més bo que les pessetes;
 que ab col-y-flò, ab patates, ab mongetes,
 ab pèsols, ab cigrons, o ab escarxofes,
 ab tot cases tan be y tens tal sustancia
 que no pot mesurarse ta importancia.
 Tu ets excelent de totes les maneres:
 esqueixat, y fregit, y a la cassola,
 y en ma taula frugal tu sol imperes
 ab l'esplendent auriola
 dels plats millors de les millors cuineres.
 Quan, a punt de menjarte, el crostó'm llesco,
 corprès d'admiració'm dic devegades:
 ¿Què foren sense tu'l classic romesco,
 les sobries esqueixades,
 que són ànima y cos de les fontades?...
 Ningú, ningú diria
 els mil gustos que tens, tots saborosos,
 quan te veiem allà a la Boqueria
 entre barrils de grogues arengades
 mostrant tes llenques y tos talls carnosos,
 quan en remull te posen
 les ninfes del mercat arremangades...
 Haventhi bacallà y bacallaneres
 no es tan trista la vida com suposen
 les fames mentideres
 de filosos ilustres,
 dels Shopenhäuers, Kants y Zaratustres.
 ¡Gloria al peix inactual, al peix que's troba
 en les aigües d'Islandia y Terranova,
 y, pescat y salat, emprèn el viatge
 cap a tots els recons del gran formatge!
 Tu sustentas igual al ric que al pobre,
 tu ets l'amic del senyor y del manobre,
 y, ara a la viscaína,
 ara a tall de Provensa,
 no hi ha menú de taula de gent fina
 que no s'honori ab ta virtut immensa.
 El llagostí, el llenguado, el salmó, el nero,
 ¿què són al teu costat, si be's compara?
 Un menjar presumit, vianda cara,
 peixet «papa-dinero».

El glosador, oh Bacallà, t'venera,
 que es part d'Humanitat, y considera:
 ¡que'n seria de nyieris, de pipioli,
 si el teu fetge gloriós no'ns dongués l'oli
 que'ns reconstitueix y ens assegura
 la nostra miserable carnadura!

XARAU

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL.—Pobre senyor Baró, ara sí que està ben llest! Dic això perquè, si es que encara hi ha vergonya, y dignitat, y pudor, aquesta comedia que acaba d'estrenar ab el títol de *El senyor Civil, carrer del Governador*, serà forsosament la darrera producció del geni del carrer de la Llibreteria. Es impossible que, després del fracàs d'aquest espatllament de *El vano*, d'en Goldoni, hi hagi empreses que li acceptin comedies, actors que les hi vulguin representar, crítiques que se n'ocupin, ni public que se l'escolti ab la paciència, el respecte y la llàstima ab que ho feu el del dilluns passat. Comprenem perfectament que en Goldoni no protestés, però don Narcís Oller, que's trobava en el teatre y que es pare d'una discreta traducció de la celebrada obra, s'havia d'haver alsat ple d'indignació en defensa de l'espatllat autor.

Sort varem tenir que'ls artistes, donant als papers l'unic to ridícul que's mereixen, varen pèndresho de broma, fent ali ab el public y dedicantli familiars *morelles*, que sinó, encara hi forem. Mirin que aquell senyor Cigró, y aquell senyor Civella, y aquell senyor Crostons, y aquell menú d'arròs ab bacallà y cap-y-pota, y aquell pobre Guitart allà a terra, ajagut sense cap consideració... Vaja, que n'hi havia pera playner an en Franquesa, únic empresari al món víctima de tals compromisos.

Llàstima de treball d'en Nolla, que, val a dirho, va estar detallant tota la nit com si fos el Zacconi de la risa.

—Demà, si no hi ha cap més entrebanc, s'estrenarà la nova comedia en tres actes d'en Avelí Artís y Balaguer, *A cor distret, sagetes noves*.

LICEO.—Dilluns d'aquesta setmana encara hi havia un diari que publicava lo següent:

«Una gran noticia pera'ls aimants de l'art classic. En els dies 12, 19, 26 de Mars y 2 d'Abril se donaran en el nostre gran teatre, representacions de les tragedies *Antígona*, d'en Sòfocles, y *Egmond*, d'en Goethe, traduïdes al català per un distingit literat y ab ilustracions musicals del mestre Lamothe de Grignon, corrent l'interpretació a carrec d'una companyia que'l celebrat actor Pere Codina està *reclutant*.»

Però com que, a la cuenta, tanta bellesa no podia ser veritat, el projecte s'ha tornat aigua-poll. Res, que si be l'idea no s'ha deixat correr, a causa de certes dificultats d'execució y de presentació, les tals representacions s'han aplassat pera més endavant.

ROMEA.—En la llista d'artistes que han de formar part de la companyia d'en Pere Codina, que varem publicar la setmana passada, n'hi faltava un, de ben notable per cert: l'Artur Buxens.

El quadro, que, com varem poder apreciar, es molt complert, debutarà demà, dissabte, ab la tragedia *Mar y cel*, que tantes ovacions ha proporcionat an en Codina, y ab un sànet de l'immortal Emili Vilanova, *L'ase del hortolà*, obra de gitanos, quina reproducció, ab motiu de l'exit de *Els Zin-calós*, significa una bona pensada y resultarà, sens dubte, un veritable incentiu.

TÍVOLI.—Després d'estrenar *El rey del carbón*, una pessa lírica que va agradar bastant, sense arribar a engrescar incondicionalment, la companyia d'aquet teatre ha pres la determinació de retirar-se, y, al efecte, anuncia la despedida pera avui, deixant enlaire les tres o quatre operetes que tenia en cartera a punt d'enjegar.

—Demà, dissabte, cambi complert de gènere y de personal. Debut d'una gran companyia d'òpera italiana. La primera obra que treuran del forn serà la popular *Aida*, que cantarà el famós tenor Ferré. Desseguida vindrà *La sonàmbula*, pera presentació de la molt celebrada diva Graziella Paretto, y anirem filant mentres la filosa dongui de sí.

ELDORADO.—També aquí's fa alguna reforma ab motiu de la Quaresma. La Suárez pren per company an en Ricard Simó-Raso, un galant brillantíssim; estrenen abans que tot *El centenario*, dels Quintero, y obren un nou abono pera una llarga temporada, lo qual vol dir que tenen esperit de viure molt temps. L'empresa ens promet estrenar obres de primera, entre elles *La mar salada*, d'en Paso y Abati, *Moneda corriente*, d'en Palencia, *La alegría del vivir*, de l'Abati y en Paso, y *Canción de cuna*, la nova producció d'en Martínez Sierra, que acaba d'obindre un gros exit a Madrid.

NUEVO.—*El joven papà* es una opereta molt aixerida, d'assumpto original, y ab una musiqueta d'Eysler que recorda, per

COM A PARIS

— Què'n treiem de que l'Extranger ens ompli de màquines voladores, si'ns ha d'empastifar també ab els seus apaches?
— Ah, fill!... La civilització s'ha d'acceptar ab totes les seves conseqüències.

sa finura y pels motius joganers que conté, les més celebrades partitures del mestre.

ESPAÑOL.—Demà, debut de la companyia napolitana Nunziata. Té totes les trasses de constituir una novetat y un exit. Ve precedida de molta fama pels seus treballs excèntrics d'un art exotic interessantíssim. Els artistes d'aquesta companyia declamen, canten, fan quadros plásticos de costums, y en el seu repertori hi consten drames, comedies bufes, tarantelles, escenes de camorra, etc.

Ja estic veient que demà no m'entendré de feina.

L. L. L.

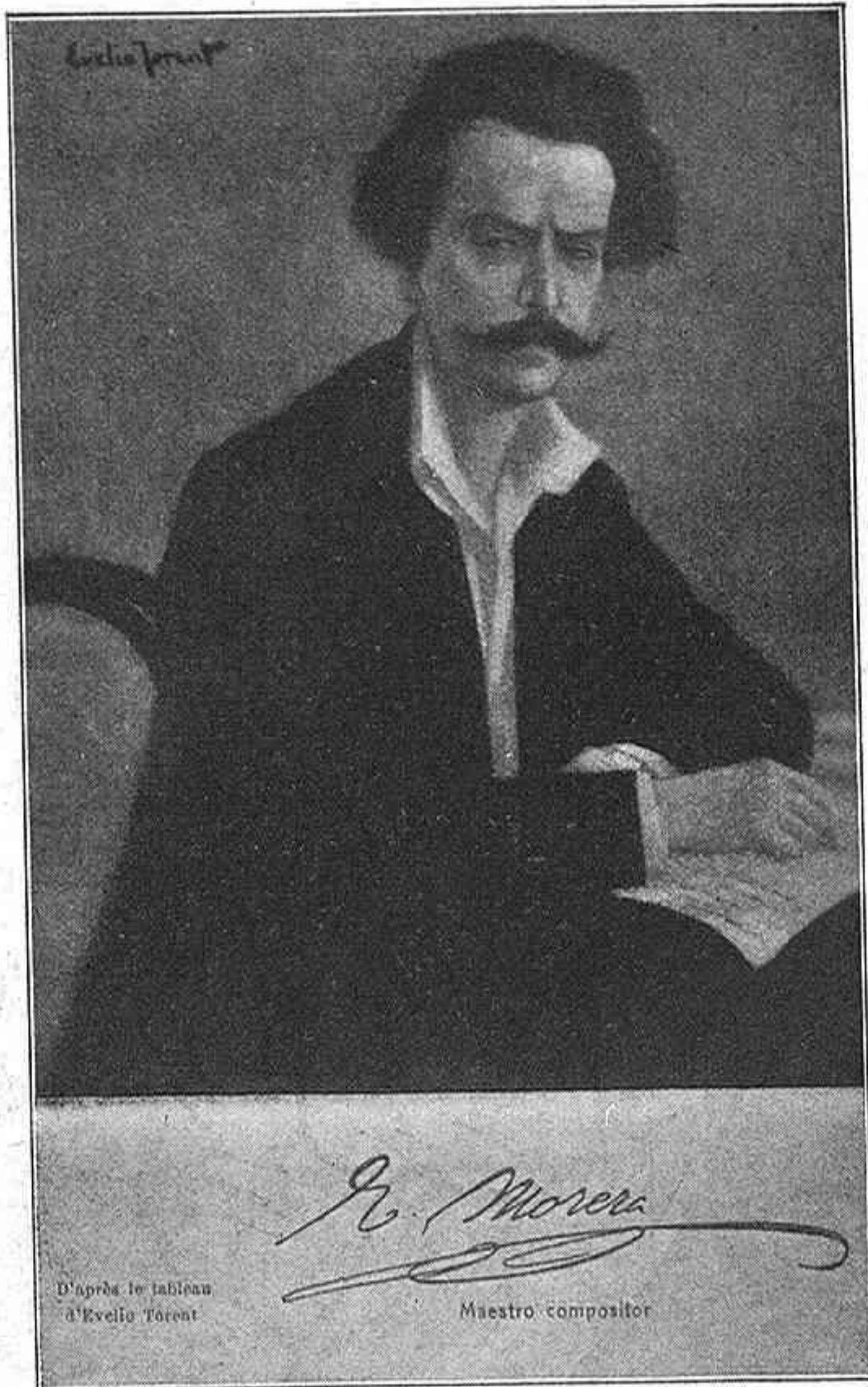
ESQUELLOTS

SERÀ veritat?

Un periodíc local assegura que «tots els redactors d'*El Diluvio* són empleats de l'Ajuntament».

Ignorem els graus d'exactitut que hi pot haver en aquesta afirmació, però ens escama moltíssim el que'l diari acusat, tan aficionat a armar escandol y a barallarse ab tot bitxo, hagi callat ara com un mort davant d'una acusació tan concreta.

Si la notícia es inexacta ¿per què *El Diluvio* no s'apressura a ventarse les mosques, demostrant la seva falsetat y deixant

EL MESTRE ENRIC MORERA A L'ARGENTINA

Reproducció d'una postal que circula profusament per les terres americanes.

com un drap brut al diari que aixís s'atreveix a posarlo en ridícul?

Tarugata, Tarugata,
o't defenses o ets al cove:
recorda aquella sentència
que diu que «qui calla, otorga».

PERÒ jaont diable tenen el cap aquets bons senyors del Municipi?

Ara'ns enterem de que la Comissió de Foment ha delegat als senyors Callén y Guñalons pera que vagin a Moncada y mirin d'averiguar a què es degut que les parets de la darrera secció de l'aqüeducte estiguin fora de nivell y semi-enfonzades.

¿Y pera una cosa de tanta importancia s'hi envia una trista parella de regidors?

Tractantse d'un assumpte així, lo menos que pot fer l'Ajuntament es anar a Moncada en corporació, examinar tots els concejals els desperfectes de l'aqüeducte y, aprofitant tan bella ocasió, celebrarhi el corresponent tiberi.

Apa, homes; no badin y cuitin a subsanar el descuit, que encara hi són a temps.

SOCORRO!

—¿Què passa?...

—Un telegrama d'*El Diluvio*, que qui sab lo que deü voler dir.

«Santiago de Chile.—El Gobierno ha construido 2.405 kilómetros de ferrocarriles y además una línea longitudinal...»

Longitudinal ¿eh?, ¡una línea longitudinal!...

¿Hi ha o no hi ha motiu pera alarmarse y fins pera enviar quatre números de policia a la redacció del sospitós colega?

EN Gaudí y en Milà y Camps s'estan barallant de mala manera. —*Quién es ella?*—preguntará el lector.

Una verge. Però no una verge de carn y òssos, sinó una estatua de pedra; una imatge gegantina que havia de rematar l'edifici del passeig de Gracia, y que ara el propietari's vol estalviar, y l'arquitecte, amparantse en els tractes fets, vol terminar de totes maneres.

Aquí s'imposa un arbitratge. Una persona sensata que digui: «Ni l'un ni l'altre tenen raó. Cada hu de vostès té de cedir una mica.»

En Gaudí que fassi una imatge de llombrigo per avall...

Y arri poc o molt, si l'edifici no pot sustentat una verge de cos sencer, sustentará una *demi-vierge*.

□

BEN complerta y detallada es la Memoria que, donant compte del moviment de l'Institut general durant el curs de 1909-1910, ha escrit el catedratic senyor López Vidaur.

Per ella sabem que'ls alumnes matriculats foren 2.117, que's verificaren 8.539 examens, que hi hagué 98.689 pessetes d'ingressos y que'ls gastos varen pujar a 95.821.

Ab tot, un dato, potser el més interessant, trobem a faltarihi:

En les tristes jornades de fi de curs, ¿quantes carabasses se varen repartir?

**

Curiositat també molt digna d'esser observada y que no volem passar per alt es la superioritat dels ingressos sobre'ls gastos.

¡L'Estat, guanyant en l'ensenyansa!...

Sapigut això, comprenem perfectament que'ls que la reben hi perdin.

Y's trobin, al sortir dels establiments oficials, mal ensenyats... y sense quartos.

□

HA sigut disolt per l'autoritat superior el rondí de policia encarregat de perseguir als lladres de Barcelona.

Hi ha qui adverteix que'l rondí en qüestió's componia únicament de ¡quatre individus!

Tenint això en compte, creiem que l'autoritat ha fet be al disoldre'l.

Aixís s'evita el perill de que un dia els lladres s'hi possessin de punt y, abusant de la forsa numèrica, fossin ells els que'l disolguessin.

□

NI de comptar saben, aquets desdixats!

Com ningú ignora, el temporal de mar que ab tanta duresa assotà les nostres costes, ocorregué el 31 de Janer.

Doncs, *arreparin* lo que, queixantse de la lentitut ab que's reparteix el producte de les suscripcions obertes a favor dels parents dels ofegats, deien els tranquils d'*El Diluvio* el dia 23 de Febrer, o sigui tres setmanes després de la desgracia:

«Vengan de una vez estas cantidades... y que de una vez se haga el reparto á esos infelices niños, madres y esposas que hace ya cerca de *dos meses* que están sufriendo miserias por haber perdido sus bienes y sus deudos en la terrible catástrofe marítima...»

¡Zis, zas!... S'agafen vintitres dies, s'hi tira un pessiguet de polvos de fer jocs de mans y, sense més ni més, queden convertits en *dos meses*.

Ara'ns expliquem que don Gonzalo's negués a donar an en Tarugata les deü mil pessetes que'l factotum d'*El Diluvio* li demanava pera defensarli el xanullo de les aigües.

—Si entro en tractes ab aquet bútxara—devia pensar l'home—es capas, després d'haver cobrat les deü mil pessetes, de dirme que allò es un senzill «a compte», y demanarme'n deü o vint mil més.

□

UNA altra meravella informativa del mateix diari.

Aquesta perteneix a l'edició del dissabte al matí:

«Los señores Sanz, conde de Rodezno y marqués de los Castejones han visitado al obispo de Madrid-Alcalá para darle cuenta de la formación de la candidatura *anticlerical* que integran los distintos elementos *católicos* de Madrid.»

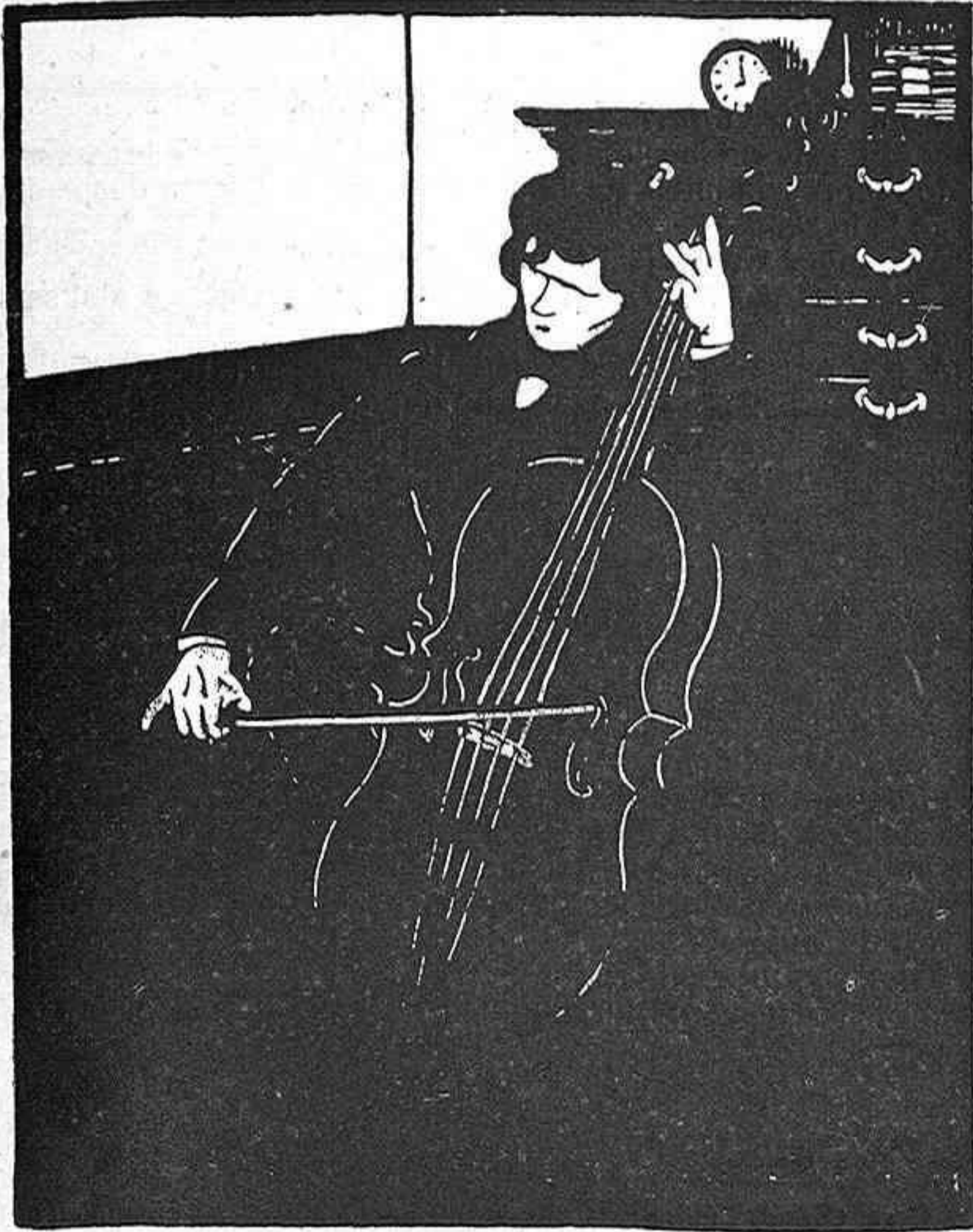
Vegin si l'havien vista mai una cosa com aquesta.

Elements *católicos* que formen una candidatura *anticlerical* y que després, pera fer més broma, van y ho comuniquen al bisbe...

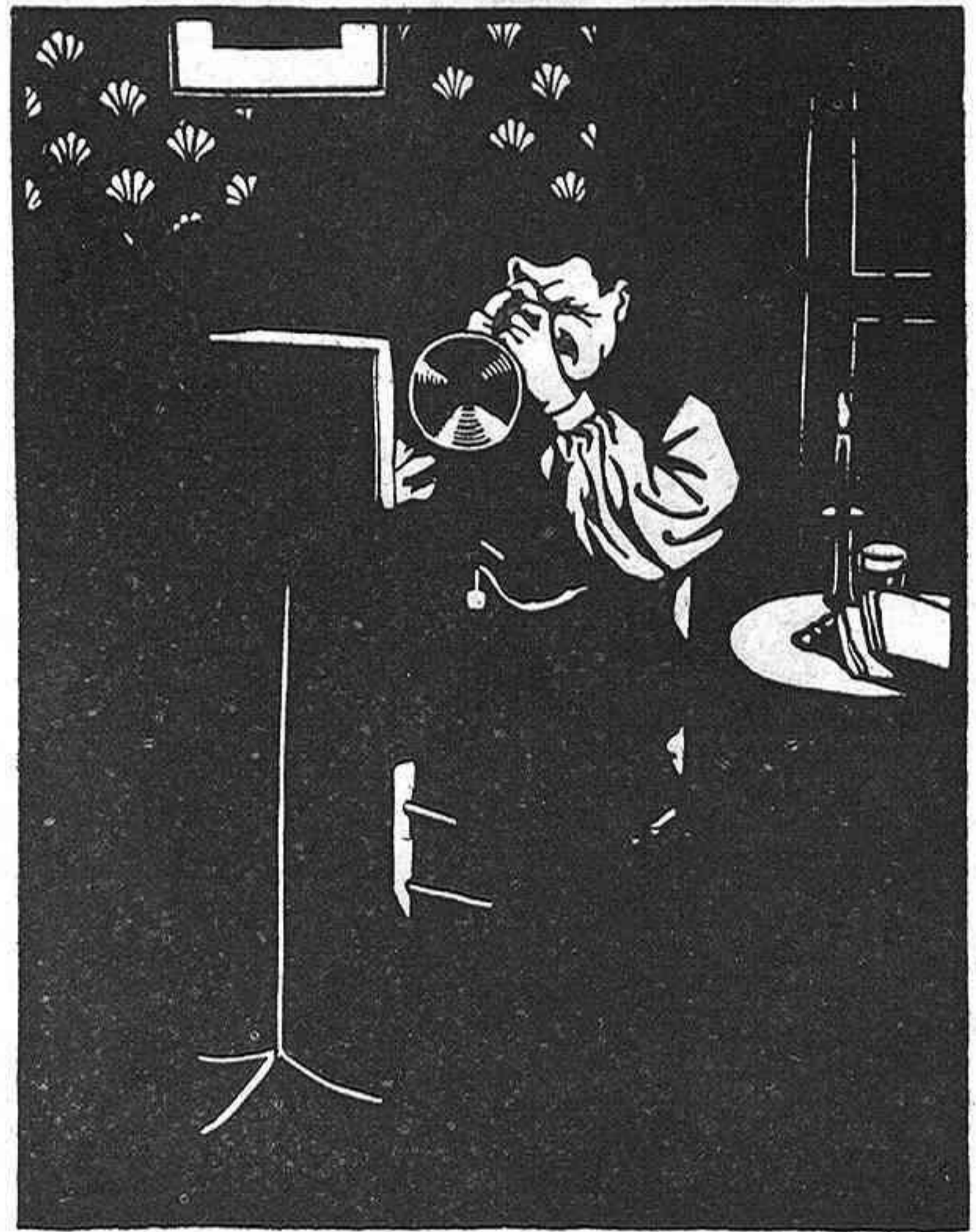
□

ART FORASTER

Caricatures de F. VALLOTON

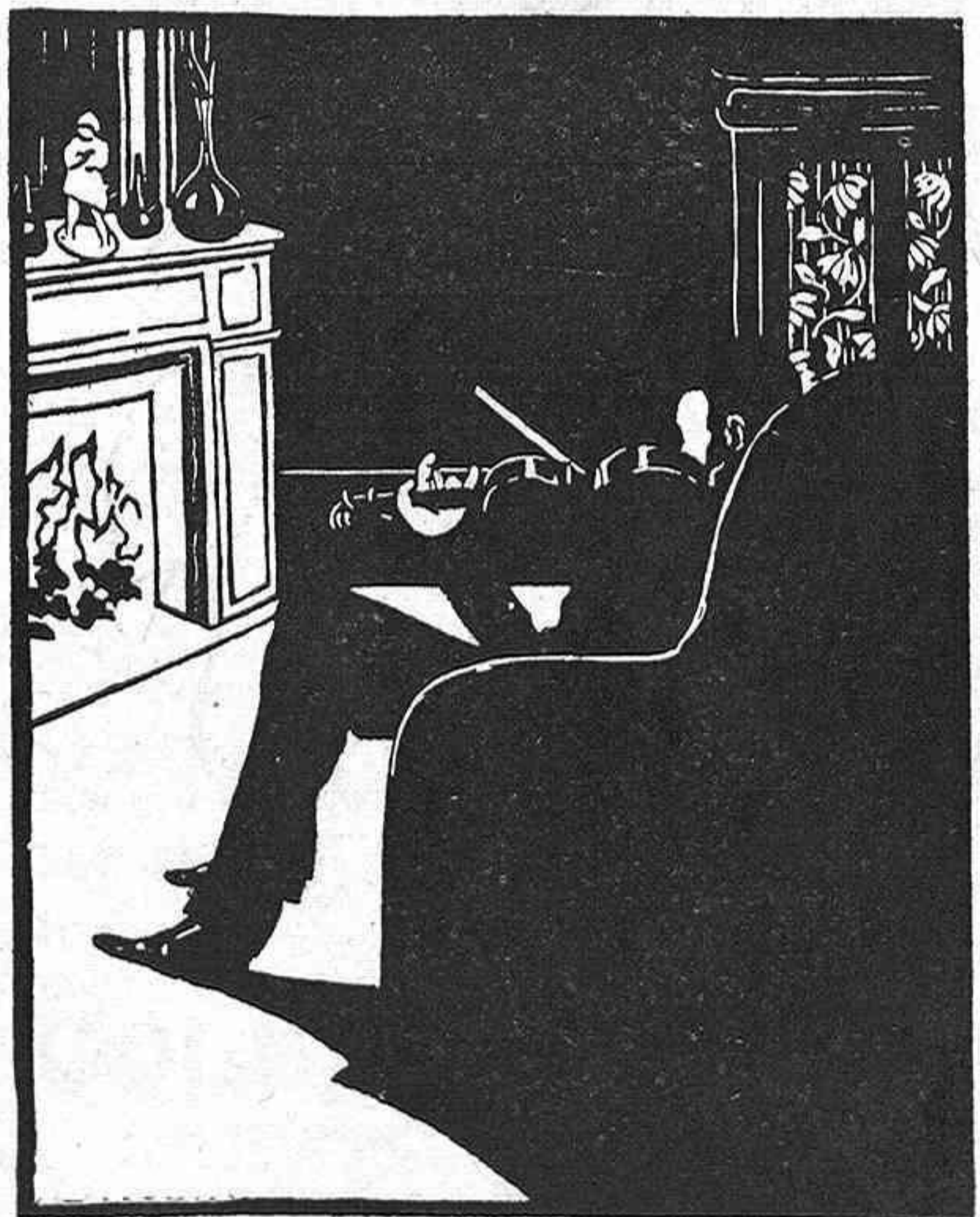
El violoncel-lo.

El cornetí.

La flauta.

El violí.

DEL CARNAVAL, ENCARA

*Si en Portela m'hagués vist
d'aquet modo disfressada,
pel cos que té projectat
segur que'm dona una plassa.*

Creu, apreciable *Tarugata*, que nosaltres ho sentiríem molt, però, a la curta o a la llarga, ja ho veiem venir. No'ns quedarà més remei que ferte tancar. T'estas alienant a marxés dobles.

□

Y ara una altra *diluviada*, y prou per avui: «El señor Canalejas se dolía, al *compartir* brevemente con los representantes de la Prensa, de la guerra despiadada que se le hace.»

¡Ai, señor Canalejas! Per poc se queixa.

Vegés la que *El Diluvio* està fent a la gramàtica y al sentit comú!...

¡Allò sí que es guerra despiadada, horrorosa, tremenda!...

Digni's no més, si es que ho dubta, passar els ulls per les ratlles que del confrare acabem de reproduir.

De segur que, un cop llegides, *departirà* la nostra opinió.

□

L *nom ne fait pas la chose*, però, devegades, té les seves ventatges.

Se'ns conta que'l marquès que avui fa d'arcalde a Barcelona, a l'empendre un dels seus viatges d'aquí a Madrid va pujar discretament al cotxe reservat para senyores.

Durant el trajecte el revisor va tenir algunes paraules ab ell, y, de moment, la cosa no passà d'aquí. Però a l'arribar el tren a Saragossa, el quefe de l'estació va cridar a l'empleat y li va dir:

—¿Cómo consiente usted que este caballero viaje en el departamento de mujeres?

El revisor, tot decidit:

—Porque me ha asegurado que se llama María Nao.

□

PETIT CORREU

El *Casal Català*, Centre de Cultura de Buenos Aires, ens comunica que'l Concell Directiu de l'entitat ha quedat constituït, pera l'any 1911, en la següent forma:

Conceller en cap, Teodor Banús; *Vis-conceller*, Julià Molinari; *Secretari*, Angel Boixader; *Prosecretari*, Raimond Pallarès; *Tresorer*, Manuel Carol; *Comptador*, Lluís Roca; *Bibliotecari*, Faust Casals; *Vocals*, Salvador Banús, Angel Planas, Anselm Mateu, Eduard Alvarez y Josep Serra.

· · L'altra setmana va celebrarse la reobertura de l'establiment de *Metalisteria artística* que don Marcel Vilà té instalat als carrers d'Elisabets, 5 y 7, y Notariat, 10.

Agraim l'atenció que ab L'ESQUELLA tingué el senyor Vilà al convidarla a l'acte inaugural.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de subscripció:

Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

NOVEDAD

MIGUEL DE UNAMUNO

Por las tierras de Portugal y de España

Ptas. 3'50

NOVEDAD

G. MARTÍNEZ SIERRA

Canción de cuna

Ptas. 3'50

NOVEDAD — JOSÉ M.ª SALAVERRIA

NOVEDAD

JOLANDO

Las sombras de Loyola

Ptas. 2

Amor silencioso

Ptas. 3

PERA SORTIR AVIAT

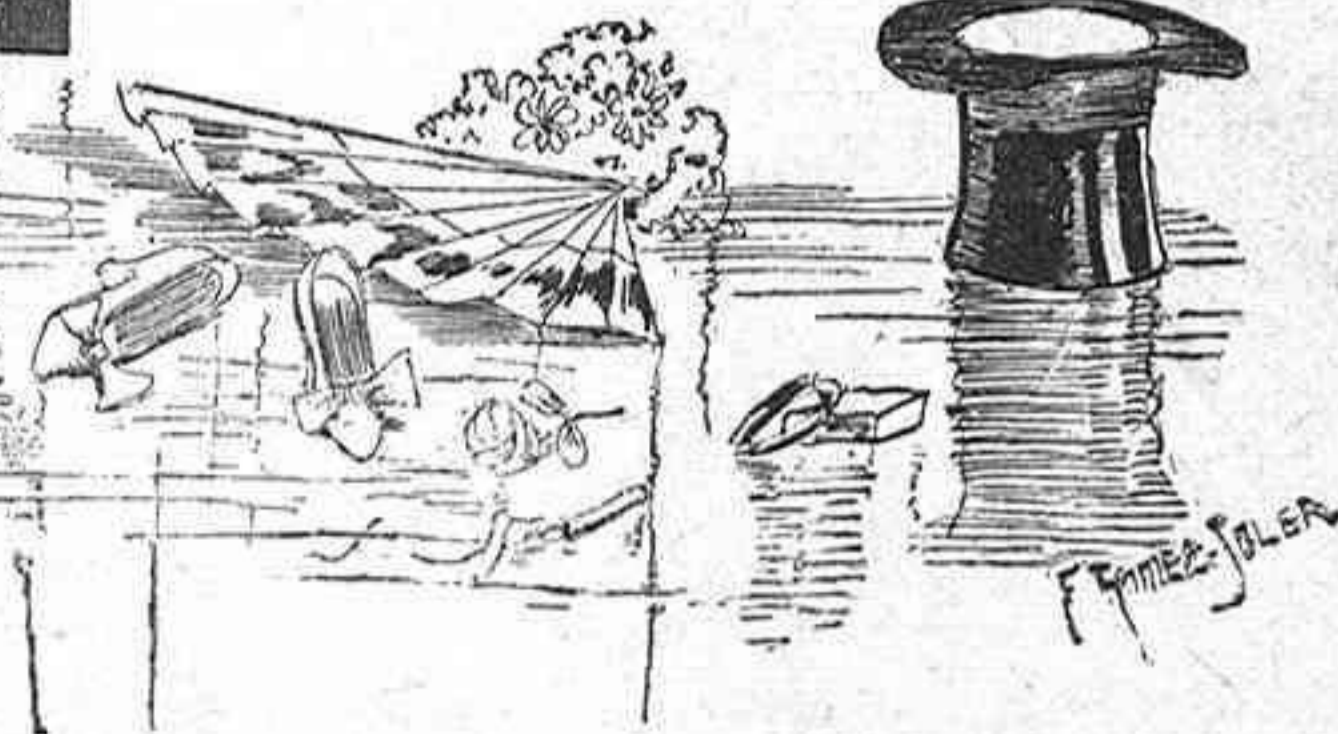
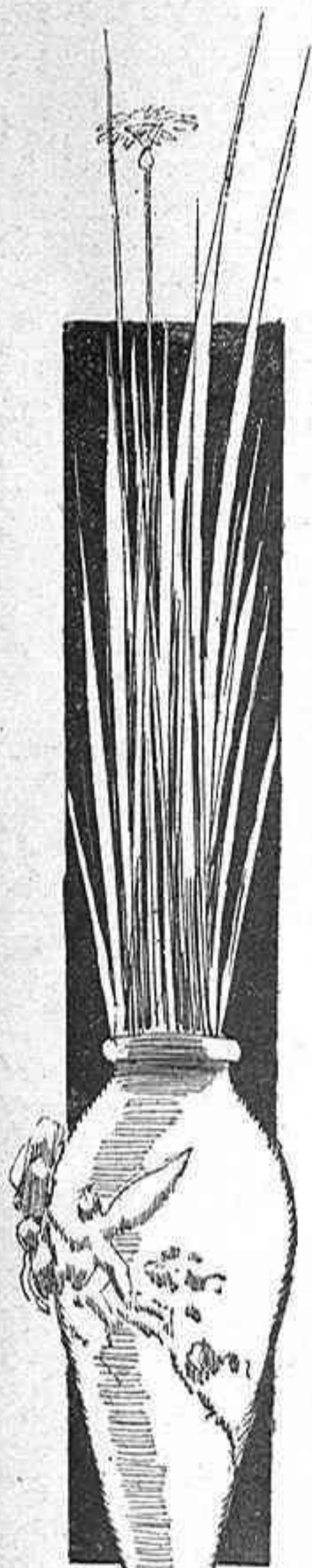
EL DALTABAIX de LAFERRÈRE

Traducció de SANTIAGO RUSIÑOL

Edició popular Ptes. 1

LA COLUMNA DE FOC

per GABRIEL ALOMAR

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaxes.

LA NOTA DEL DIA

La faldilla-pantalón, fent una carrera... forsosa.